

Presentació: la justícia feta llei

Louis Assier Andrieu

► **To cite this version:**

| Louis Assier Andrieu. Presentació: la justícia feta llei. *Etnologia*, 2010, pp.3 - 5. hal-01023783

HAL Id: hal-01023783

<https://hal-sciencespo.archives-ouvertes.fr/hal-01023783>

Submitted on 15 Jul 2014

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Presentació

La justícia feta llei

La justícia és un fet, no un teixit moral, ni un conjunt de normes. Per què? Senzillament perquè en qualsevol trobada entre humans es produeixen ruptures, alteracions, rancúnies, baralles, guerres i disconformitats. Començant pels artefactes humans més antics (llances i puntes de fletxes) i fins arribar als programes d'entrevistes d'avui en dia o als intercanvis de paraules corteses a l'hora del cafè, tots ells són una mostra del fet que la justícia està feta de mentides a tot arreu i en tot moment. La justícia forma part intrínseca de l'intercanvi humà. Així doncs, tractar d'equilibrar reivindicacions o punts de vista és igual que intentar equilibrar pesos i volums. És un fenomen. Un fenomen clar i precís que qualsevol etnògraf podria observar igual que observaria les seves escenes socials preferides com ara rituals, arts de subsistència i cerimònies de tot tipus a barris, comunitats, minories registrades, associacions socials i tribus. Independentment de si aquesta justícia feta fenomen és observable, el que és clar és que no ofereix el seu contingut directament, de la mateixa manera que el ritu d'un xaman no té per si mateix significat per als profans o nouvinguts.

La justícia se serveix quan es necessita. És "així" de simple? Vull defensar que sí, que és "així" de simple igual que "així" de complex. Oferir justícia és fer la feina judicial, fins i tot a través de processos i procediments, amb llenguatge teatral vinculant, ritualista, o detallat, si no sempre lògic. Sentir, expressar i gestionar la necessitat de justícia és una altra cosa. És el motiu pel qual els procediments han prosperat a través de les cultures, des dels duels d'espasa o cantats fins a les vendettas, l'equitat de Salomó o els interminables judicis a celebritats nord-americanes.

En resum, la justícia actua quan es necessita pel bé d'una persona o d'un col·lectiu de persones. L'antropologia ens ha mostrat el que Aristòtil ja assumia com a cert. En primer lloc, el concepte d'"una persona" no existeix sense un territori comú d'enteniment mutu que atorgui a aquesta persona i a les persones del seu entorn quelcom més que els actius fisiològics i psicològics que solen ser suficients per a

deferir un "individu" a procediments d'identificació i a tractament directiu. En segon lloc, allò que una persona sent i fa, ja sigui per a ella mateixa o per a algú altre, també és vàlid per a qualsevol altra persona. No funciona de dalt a baix, des dels principis fins a la implementació d'allò que s'ha dit o escrit com a cert, sinó que funciona de baix a dalt, des del cas real problemàtic fins a l'establiment amb formes correctes.

El que fa que les formes siguin correctes defineix el propòsit de l'antropologia legal com un esforç de diagnòstic recurrent, i no com un tall de pizza, entenent que la pizza és la disciplina. L'antropologia legal és una lluita pel coneixement, no és un camp que puguis llaurar, o un barri en el qual puguis vigilar amb eines de segona mà. A la tradició jurídica li agraden els avantpassats i les dites. A l'etnologia també. Les grans ments legals són advocats que poden oferir un sentit de les formes correctes en predicaments simples, i erigir-se enmig d'una massa vertiginosa de filosofies i altres pensaments afins que es barregen amb el temps per oferir-nos una sèrie de normatives útils o inútils. Fa més de dos mil·lennis, Ciceró ens va donar una idea de justícia bastant més encertada per recuperar-nos de l'última versió financera del vedell d'or que la que pugui oferir qualsevol sermó econòmic grandiloqüent de ment tancada, reactiu i proactiu i de curt termini. "[A]pud maiores nostros iustitiae fruendae causa uidentur olim bene morati reges constitute", va escriure.¹ La llei, els processos d'aplicació de la llei i els poders organitzats que formen l'ordenació social s'ajunten a partir de la necessitat de justícia i d'una manera correcta. En la seva opinió, un rei interpreta en una escala més gran el mateix rol que un savi interpreta a escala local, en què la seva saviesa, síntesi de la justícia correcta, és sempre corroborada fàcilment pels visitants i redemptors.

Així doncs, la llei no és ni lògica ni experiència sinó justícia experimentada. Lévi-Strauss a Les Mythologiques narra una sèrie de casos i revela la prova que el coneixement dels mites és un conjunt poderós i estructurat de representacions en les quals podem trobar un guiatge o a través de les quals s'ofereixen les formes correctes de

justícia. Per la seva banda, i en un entorn més proper a la llei i a la justícia, Terradas se submergeix en el que s'ha portat al sentit comú com a autèntics calvaris, processos de venjança o vendettas, i fa públiques una sèrie de mostres d'humanitat, passades i presents, remotes i pròximes. El resultat és Justicia Vindicatoria², les principals teories del qual són: en primer lloc, que l'antropòleg erudit i casuista no necessita passar per la facultat de Dret per millorar el seu coneixement legal i, en segon lloc, que la disputa puntual, independentment del lloc i del moment, és la manera de mesurar la justícia correcta i un camí per a aconseguir allò que la justícia representa per a les persones.

Els estudiants de totes les edats construeixen el seu propi Museu de la Fama, en el qual van col·locant les icones que aspiren a imitar. En el meu hi ha Karl Nickerson Llewellyn, sa i estalvi. Aquest jurista americà format a Europa va equiparar-se a Ciceró quan va declarar que la llei moderna dels Estats Units tenia els seus orígens en les maneres com els primers americans aplicaven la llei.³ No solament va arrelar tot el temple legal de la utopia feta realitat a les restes de la base ferida, la base per a una avaluació addicional dels drets de qualsevol pària perjudicat sota la llei, sinó que també va fer real la disponibilitat de la justícia per a tothom, mostrant que la justícia no és res més que una necessitat i un deute. El camí era, i encara és, llarg i ple d'abstraccions innecessàries, coixins teòrics, mentalitats de venedor, des de la manera de pensar i facilitar la justícia feta llei. Com a mínim, les eines més útils són aquí i són nostres.

Louis Assier-Andrieu
CNRS (París)

1. "Ans també entre els nostres avantpassats, homes de bons costums, foren constituïts reis per tal que la gent fruís de la justícia". Ciceró, *De Officiis*, II, XII-42.
2. TERRADAS i SABORIT, I. *Justicia Vindicatoria*. Madrid: CSIC, 2009.
3. KNL Cheyenne, Pueblo, CLT, HLR Leg Real. (REFS)